

U trećem dijelu (tumačenje Post 4,1—11,26) tumači pisac biblijsku prapovijest čovječanstva. I ovdje pisac postupa po metodi po kojoj je postupao u prethodnim dijelovima. Pokazuje kako je ta biblijska prapovijest tužna povijest grijeha ali i radosna i nadom ispunjena povijest Božje ljubavi i Božjeg spasavanja. Ističe kako to ipak nije »kronika prvih ljudskih obitelji niti povijest ili teologija kulture i civilizacije, ljudskog napretka i tehnike« (str. 189). Tumači tekst po poglavljima knjige Postanka. Pokazuje na temelju samog teksta »kako zavist među braćom dovodi do bratoubojstva (Post 4,5—8), društvena sigurnost i tehnički napredak dovodi do množenstva i okrutnosti koja ne poznaje granica (4,23s). Kad pravednost postaje iznimka u potrošačkom društvu, dolazi kazna općeg potopa (6,5—12). I konačno grijeh dosiže svoj vrhunac u kolektivnoj pobuni ljudi zemaljskog grada gradnjom kule i izazovom Bogu. Čovjek tako sve dublje pada, otuđuje se od Boga i brata čovjeka... Pomoć mu može doći samo odozgor. Kad upozna svoj grijeh i potrebu spasenja tada u čovjeku zasja milost Božja i njegova stvaralačka ljubav« (str. 280).

Ovaj biblijski komentar želi biti, kako sam autor u predgovoru ističe (str. 15), samo pomagalo da nam čitanje prvih poglavlja knjige Postanka bude plodonosno i spasonosno, a ne želi nadomjestiti čitanje biblijskog teksta i razmatranje o njemu.

Čestitati valja piscu koji je svojim razmatranjima pomogao čitaču uspješnije razmatrati nad prvim stranicama Biblije.

Adalbert REBIĆ

HEINRICH SCHLIER, DER RÖMERBRIEF. Herders Theologischer Kommentar zum NT, Band VI, Herder Verlag, Freiburg — Basel — Wien 1977, stranica XX+456, cijena 98,—DM.

U nizu HThKNT konačno je izišao dugo očekivani i željeni komentar poslanice Rimljanima iz ruku vještog egzegete Heinricha Schliera. Njega nazivaju »karizmatikom teološkog razmišljanja«. On je poznat već po komentarima poslanice Efežanima i poslanice Galaćanima. Ti su ga komentari proslavili i svrstali među najveće živuće egzegete svijeta. Poslanica Rimljanima spada među najteže no-

vozvjetne tekstove. Ona je bremeni-ta teološkim sadržajem a odlikuje se i svojevrsnim stilom i oblikom. Mnogi egzegete okušali su se kao egzegete upravo na toj poslanici.

Schlier pokušava tumačiti što je dublje moguće redak po redak poslanicu Rimljanima. Pri tom ulazi i ponire u dubine dinamičkog Pavlovog razmišljanja. Tekst razlaže na temelju grčkog izvornika. Zato čitalac komentara treba kako-tako poznavati grčki jezik. Istina, pisac stalno prevodi grčke riječi i rečenice ali ako netko ne zna grčki ne može dokučiti ono bogatstvo Pavlova razmišljanja koje je sadržano u tim tako bremenitim grčkim rečenicama i riječima. Schlier je tom komentaru posvetio mnogo godina rada. Svladao je bogatu literaturu o poslanici Rimljanima. Ulazi u raspravu ne samo sa starijim grčkim spisima koji su mogli imati utjecaj na Pavlov jezik i na Pavlove izreke nego i sa suvremenim komentatorima Rim. Tu pokazuje kako savršeno vlada ne samo tekстом Rim nego i literaturom koja je o Rim napisana sve od srednjeg vijeka pa na ovamo. Tako je taj komentar bez sumnje kruna teološkog stvaranja tog neumornog egzegete.

Još je jedna odlika Schlierova komentara Rim. Schlier ne podliježe u svom komentaru utjecaju ni jedne škole. On zna samo za izvorni Pavlov tekst i njega tumači onako kako ga sili sam tekst i njegovo poznavanje Pavlove misli i svijeta u kojem je Pavao živio.

Studiozno čitanje tog komentara uvodi nas u bogati svijet Pavlove teologije i otvara nam široke vidike njegova teološkog poimanja. Zato je taj komentar nužno potreban svakome koji se bavi teologijom.

A. REBIĆ

ANTON SCHRETTLE, THEMA BEFREIUNG — ERLÖSUNG IN DEN GRÜDERFAHRUNGEN. Herder Verlag, Wien — Freiburg — Basel 1976, strana 166, DM 28,50.

Riječ »oslobođenje« spada među središnje kršćanske pojmove. Ipak se na području teologije o njemu do danas malo raspravljalo. U novije vrijeme o tom pojmu ima sve više teoloških studija tako te se danas već govori o posebnoj »teologiji oslobođenja«